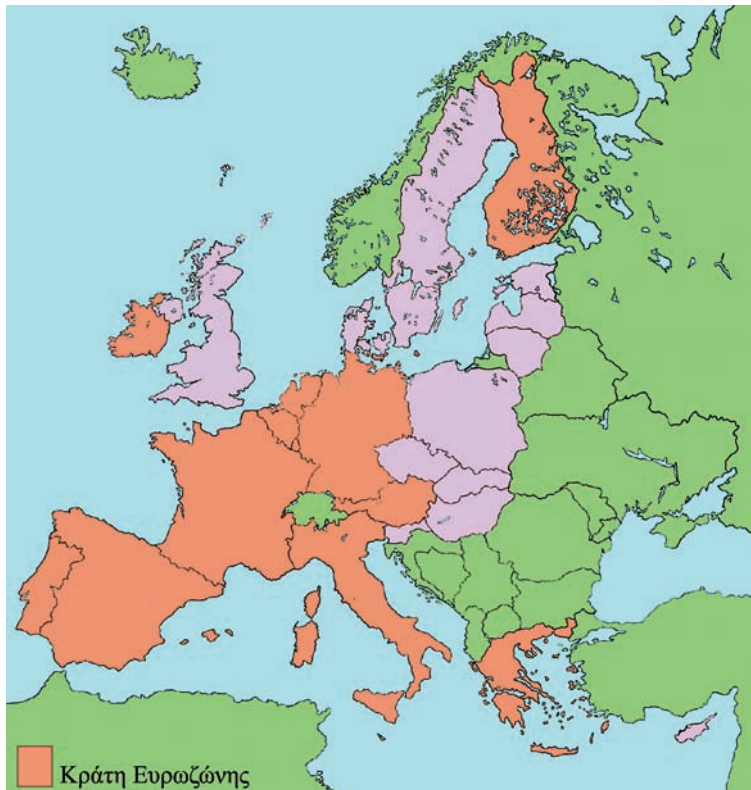

Το σχολείο σας ετοιμάζεται να δεχθεί μια ομάδα παιδιών από τη Γαλλία στα πλαίσια ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού προγράμματος. Τι θα κάνετε για να γνωρίσουν οι Γάλλοι συμμαθητές σας τα πολιτιστικά στοιχεία του τόπου σας;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην προσπάθειά της να διευκολύνει ακόμα περισσότερο την επικοινωνία και τις οικονομικές σχέσεις ανάμεσα στους πολίτες της έφτιαξε ένα κοινό νόμισμα, το ευρώ. Βέβαια ακόμη δεν συναλλάσσονται με το ευρώ όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτά που το χρησιμοποιούν και λέμε ότι ανήκουν στην Ευρωζώνη είναι τα εξής: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία και Φινλανδία.

Εικόνα 43.3: Χάρτης κρατών της Ευρωζώνης

Ας συζητήσουμε τα πλεονεκτήματα που μας παρέχει το ευρώ στις μετακινήσεις μας, στις συγκρίσεις των τιμών με τα άλλα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης και γενικά στις εμπορικές συναλλαγές και κοινωνικές επαφές μας με τους άλλους Ευρωπαίους πολίτες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει επιστημονική, τεχνολογική και οικονομική υποστήριξη στα κράτη-μέλη για την κατασκευή διαφόρων αναπτυξιακών έργων. Ο σκοπός της είναι να βοηθήσει τα μέλη της στην παραγωγή και εμπορία των προϊόντων τους, καθώς και στη βελτίωση της καθημερινής τους ζωής.

Στη χώρα μας τα περισσότερα έργα είναι συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το κράτος. Αυτό σημαίνει ότι ένα μέρος των χρημάτων για τα έργα το καλύπτει η ελληνική πολιτεία και το υπόλοιπο το καλύπτει η Ένωση. Συγχρηματοδοτούμενα έργα είναι σχολεία, νοσοκομεία, δρόμοι, αθλητικές εγκαταστάσεις, βιομηχανικές μονάδες κ.ά.

Να αναφέρετε τα έργα, τα οποία έχουν πραγματοποιηθεί ή είναι υπό κατασκευή στην περιοχή σας με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης συζητήστε για την οικονομική ενίσχυση που δέχονται οι πολιτιστικοί σας σύλλογοι από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εικόνα 43.4: Εγκαταστάσεις τάε κβον ντο στο Φάληρο

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωρισμένοι σε τρεις ομάδες βρισκόμαστε από την ηλεκτρονική διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (θα μας βοηθήσει ο δάσκαλος ή η δασκάλα μας) τους κυριότερους κανονισμούς της, που έχουν σχέση με την υγεία, την παιδεία και την προστασία του περιβάλλοντος.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

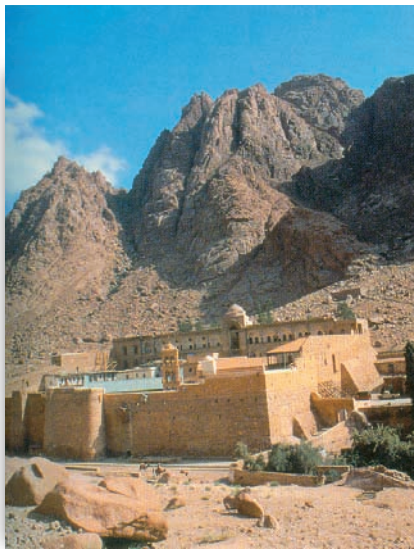
Για να επιτύχει τους στόχους της η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί ένα σύνολο δραστηριοτήτων, μεταξύ των οποίων είναι και οι εξής:

- ✓ Κοινή πολιτική στους τομείς του εμπορίου, των μεταφορών, της γεωργίας και της αλιείας
- ✓ Μία πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος
- ✓ Προώθηση της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης
- ✓ Συμβολή στη επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας
- ✓ Συμβολή σε μία παιδεία και κατάρτιση υψηλού επιπέδου, καθώς και στη ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών-μελών
- ✓ Μία πολιτική στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη
- ✓ Συμβολή στην ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών
- ✓ Μέτρα στους τομείς της ενέργειας και του τουρισμού

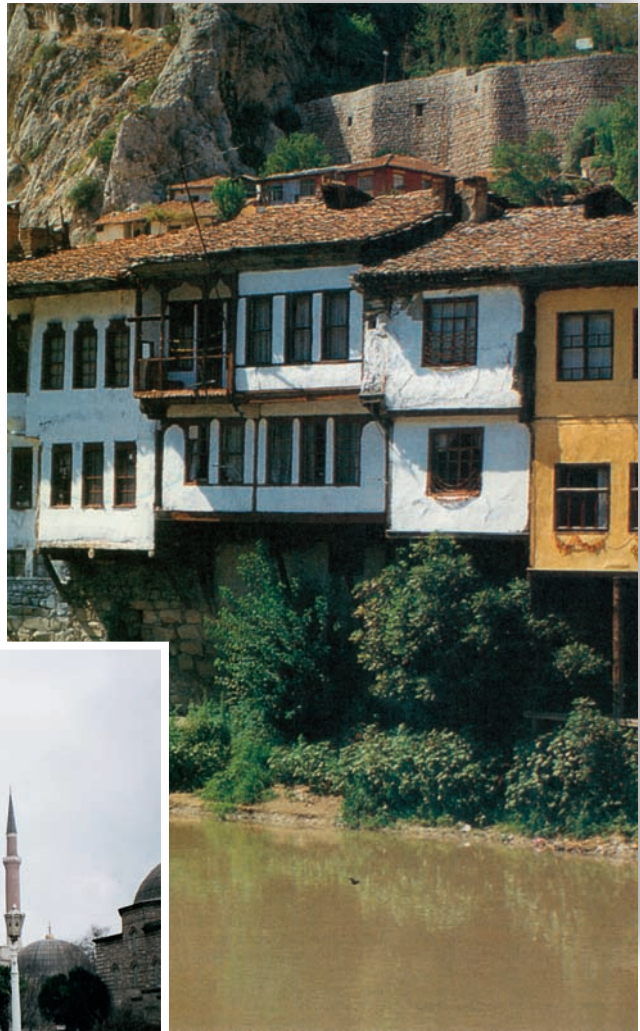
ΠΑΠΥΡΟΣ ΛΑΡΟΥΣ ΜΠΡΙΤΑΝΝΙΚΑ, Τόμος 25, σελ. 154

Δ' Ενότητα

Ελληνισμός εκτός συνόρων

Εικόνα 44 α. Η Μονή του Σινά

Εικόνα 44 β. Αμάσεια

Εικόνα 44 γ. Αγία Σοφία, Κωνσταντινούπολη

Στην ενότητα αυτή θα μάθετε για:

- ✓ το φυσικό περιβάλλον και τους κατοίκους της Κύπρου
- ✓ τον Ελληνισμό της Διασποράς
- ✓ τις ελληνικές εστίες της αρχαιότητας

Κύπρος: το φυσικό περιβάλλον

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- για τη γεωγραφική θέση και τα κυριότερα γεωμορφολογικά στοιχεία της Κύπρου

Εικόνα 44.1: Χάρτης παραμεσόγειων χωρών

Παρατηρήστε τον παραπάνω χάρτη και προσδιορίστε τη θέση της Κύπρου ως προς την Ελλάδα. Μπορεί να θεωρηθεί η θέση της τόπος συνάντησης λαών από διαφορετικές ηπείρους; Σε ποιες ηπείρους είναι κοντά η Κύπρος;

Η Κύπρος βρίσκεται στην Ανατολική Μεσόγειο και είναι το τρίτο μεγαλύτερο νησί της μετά τη Σικελία και τη Σαρδηνία.

Το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της Κύπρου είναι ορεινό. Νοτιοδυτικά υψώνεται η οροσειρά Τρόδος με ψηλότερο βουνό τον Κυπριακό Όλυμπο. Βορειοανατολικά υψώνεται η οροσειρά του Πενταδάκτυλου. Ανάμεσα στις δύο αυτές οροσειρές εκτείνεται η πεδιάδα της Μεσαορίας (Μεσαριάς). Υπάρχουν και άλλες μικρές πεδιάδες και εύφορες κοιλάδες στο νησί.

Παρατηρήστε το χάρτη της εικόνας 44.2 και βρείτε μεταξύ ποιων κόλπων εκτείνεται η πεδιάδα της Μεσαορίας.

Εικόνα 44.2: Γεωμορφολογικός χάρτης της Κύπρου

Ο οριζόντιος διαμελισμός της Κύπρου αποτελείται από πολλούς κόλπους, μία μεγάλη κερσόνησο και πολλές άλλες μικρές. Εντοπίστε τα στοιχεία αυτά στο χάρτη. Δείξτε και τις δύο μεγάλες οροσειρές της.

Το ποτάμιο σύστημα της Κύπρου αποτελείται από πολλά μικρά ποτάμια, τα περισσότερα από τα οποία έχουν τις πηγές τους στην οροσειρά του Τροόδους. Κατά μήκος των ποταμών οι Κύπριοι έχουν κατασκευάσει μικρά φράγματα και τεχνητές λίμνες, για να χρησιμοποιούν το νερό για ύδρευση και άρδευση.

Εντοπίστε τα ποτάμια της Κύπρου στο χάρτη της εικόνας 44.2 και βρείτε ποια από αυτά εκβάλλουν στον κόλπο της Μόρφου, της Αμμοχώστου και της Λεμεσού.

Το κλίμα της Κύπρου είναι μεσογειακό με θερμό, ξηρό καλοκαίρι και ήπιο χειμώνα.

Οι στίχοι του ποιητή Μαλένη παρουσιάζουν και μερικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν το κλίμα της Κύπρου. Ας βρούμε τα στοιχεία αυτά, για να συμπληρώσουμε τα χαρακτηριστικά του κυπριακού κλίματος.

Γη του ξεραμένου λιβαδιού,
Γη της πικραμένης Παναγιάς,
Γη του λίβα, τ' άδικου χαμού,
τ' άγιου καιρού των Ηφαιστειών,
χρυσοπράσινο φύλλο ριγμένο στο Πέλαγος

Κεφάλαιο 44ο

Το κλίμα της Κύπρου ευνοεί την ανάπτυξη του **κυπριακού δάσους**, που είναι το σπουδαιότερο μέρος της χλωρίδας του νησιού. Τα δάση επιδρούν ευεργετικά στο έδαφος, ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη του τόπου και συμβάλλουν στην ψυχαγωγία των κατοίκων. Τα δέντρα που αναπτύσσονται είναι το άγριο πεύκο, ο **κυπριακός κέδρος** (ενδημικό είδος), ο πλάτανος, η λεύκα, ο ασπάλαθος, το κυπαρίσσι, η αγριοκουμαριά, η λυγαριά κ.ά.

Στα κυπριακά δάση και ιδιαίτερα στο δάσος της Πάφου ζει το **αγρινό ή μουφλόν**, χαρακτηριστικό είδος της κυπριακής πανίδας. Είναι ένα ενδημικό είδος αγριοπρόβατου, που προστατεύεται αυστηρά από το Τμήμα Δασών της Κυβέρνησης της Κύπρου.

Εικόνα 44.3: Το αγρινό της Κύπρου

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωρισμένοι σε δύο ομάδες ας συγκεντρώσουμε περισσότερες πληροφορίες για την πλούσια χλωρίδα και την πολύ ενδιαφέρουσα πανίδα της Κύπρου. (Μη ξεχάσουμε το Αγρινό ή Μουφλόν).

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Κερίνεια, πόλη αχατημένη...

Το θέαμα είναι μοναδικό. Ένας ζωγραφικός πίνακας ανεπανάληπτης τέχνης απλώνεται μπροστά στα μάτια μας. Όλα λούζονται στο φως του μαγιάτικου ήλιου. Η γαλάζια θάλασσα, τα δαντελωτά ακρογιάλια της Λάμπουσας και της Γλυκιώτισσας, οι καταπράσινοι κάμποι με τις ελιές, τις χαρουπιές και τις λεμονιές, οι βουνοπλαγιές με τα αγριολούλουδα, όλα ένα αρμονικό σύνολο χρωμάτων και σχημάτων. Και στο βάθος όνειρο γλυκύτατο, ξαπλωμένη ήρεμα στ' ακρογιάλι, η αιθέρια λεπτοκαμωμένη πόλη του Πράξανδρου μας περιμένει...

Επιτροπή Δασκάλων Λεμεσού
«Δεν ξεχνώ και αγωνίζομαι», σ. 193-194

Κύπρος: το ανθρωπογενές περιβάλλον

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ♦ για τους κατοίκους της Κύπρου και τον πολιτισμό της

Εικόνα: 45.1: Πολιτικός χάρτης της Κύπρου

Ο παραπάνω χάρτης της Κύπρου περιλαμβάνει μια διαχωριστική γραμμή, η οποία καθορίζει την κατανομή του πληθυσμού της από το 1974 κι έπειτα. Ας συζητήσουμε μαζί για το διαχωρισμό των Κυπρίων που προκαλεί αυτή η γραμμή, η «γραμμή του Αττίλα».

Η σύνθεση του πληθυσμού της Κύπρου συνδέεται με τη μακράιωνη πολιτική ιστορία του νησιού. Επηρεάζεται μάλιστα από τη μορφολογία του εδάφους και από τις πολιτικές εξελίξεις, οι οποίες επικράτησαν στο νησί τα τελευταία 26 χρόνια του 20ού αιώνα.

Πριν από το 1974 το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Κύπρου ήταν οι Ελληνοκύπριοι, απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων. Αυτοί εγκαταστάθηκαν στο νησί μετά τον Τρωικό Πόλεμο και δημιούργησαν πόλεις σε όλη την έκταση του νησιού. Στο νησί κατοικούσαν και Τούρκοι, πολύ λίγοι όμως σε σχέση με τους Έλληνες. Οι Τούρκοι αυτοί ήταν απόγονοι των Οθωμανών στρατιωτών, οι οποίοι κατέλαβαν το νησί το 1571. Επίσης κατοικούσαν και οι Μαρωνίτες που ήρθαν από τη γειτονική Συρία και τον

Κεφάλαιο 45ο

Λίβανο, οι Αρμένιοι, απόγονοι μεταναστών που έφθασαν στη Κύπρο την εποχή του Βυζαντίου και οι Λατίνοι, απόγονοι των Φράγκων, των Βενετών και των Γενοβέζων που κατέκτησαν το νησί.

Εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, η Κύπρος γνώρισε τη φραγκοκρατία, τη βενετοκρατία και την τουρκοκρατία. Το 1878 η Τουρκία παραχώρησε την Κύπρο στην Αγγλία, η οποία κράτησε το νησί στην κατοχή της μέχρι το 1960, έτος κατά το οποίο η Κύπρος ανακηρύχθηκε σε ανεξάρτητη δημοκρατία.

Ο πολιτισμός, που αναπτύχθηκε στο νησί είχε έντονα τα χαρακτηριστικά του ελληνικού πολιτισμού, δηλαδή την ίδια γλώσσα, τα ίδια ήθη και έθιμα, την ίδια θρησκεία.

Εικόνα: 45.2: Ωδείο Πάφου

Ας συζητήσουμε μαζί πώς στο κατεχόμενο τμήμα του νησιού τα πολιτιστικά μνημεία καταστράφηκαν και η σύνθεση του πληθυσμού άλλαξε δραματικά ύστερα από τον Ιούλιο του 1974.

Η Κύπρος σήμερα, μέλος της Ενωμένης Ευρώπης, αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα συμβίωσης των λαών της. Η Τουρκοκυπριακή μειονότητα μετά την εισβολή του 1974 αυξήθηκε σημαντικά, καθώς εγκαταστάθηκαν στο νησί οι έποικοι, οι οποίοι είναι Τούρκοι φερμένοι από το εσωτερικό της Τουρκίας. Η εισβολή υποχρέωσε τους Ελληνοκύπριους κατοίκους του βόρειου τμήματος του νησιού να εγκαταλείψουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους και να συγκεντρωθούν στις νότιες περιοχές. Διακόσιες χιλιάδες Ελληνοκύπριοι έγιναν πρόσφυγες μέσα στην ίδια τους τη χώρα, ενώ πολλές χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους ή έπαψαν να δίνουν σημεία ζωής (αγνοούμενοι).

Συζητήστε μεταξύ σας τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι, όταν ξαφνικά κάποιος τους υποχρεώνει να γίνουν πρόσφυγες. Τι θα έπρεπε να κάνει η διεθνής κοινότητα μπροστά σ' αυτή την αδικία;

Σήμερα στην Κύπρο το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού είναι συγκεντρωμένο στις μεγάλες πόλεις είτε λόγω της αστυφιλίας είτε εξαιτίας των πολιτικών εξελίξεων.

Οι μεγαλύτερες πόλεις της Κύπρου είναι: η Λευκωσία (η πρωτεύουσα), η Λεμεσός, η Λάρνακα, η Πάφος και η Κερύνεια.

Εντοπίστε τις πόλεις αυτές στο χάρτη της Κύπρου. Ποιες από αυτές, αν και δημιουργήθηκαν από τους Έλληνες, δεν τους ανήκουν;

Εικόνα: 45.3: Λάρνακα.
Ο δρόμος με τις φοινικούδες

Εικόνα: 45.4: Λεμεσός

Εικόνα: 45.5: Μονή Κύκκου

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Διαμορφώνουμε προτάσεις για μια ειρηνική συμβίωση των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων σήμερα, που όλοι μαζί είναι Ευρωπαίοι πολίτες.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Οι κάτοικοι της Κύπρου

Οι Έλληνες ήρθαν για πρώτη φορά στην Κύπρο τουλάχιστον 1400 χρόνια πριν από τη γέννηση του Χριστού. Εγκαταστάθηκαν στο νησί και έχτισαν πολλές πόλεις: τη Σαλαμίνα, την Πάφο, τη Λάπηθο, την Αίπεια, το Ιδάλιο και άλλες. Με τον τρόπο αυτό κυριάρχησαν στο νησί και με το πέρασμα των χρόνων η Κύπρος έγινε ένα ελληνικό νησί.

Οι Τούρκοι κατέκτησαν την Κύπρο το 1571 μ.Χ., δηλαδή 3000 χρόνια μετά τον ερχομό των Ελλήνων. Έφεραν στο νησί αρκετούς Τούρκους στρατιώτες με τις οικογένειές τους και κατοίκησαν στις πλούσιες περιοχές του νησιού.

Οι πρώτοι Μαρωνίτες ήρθαν στην Κύπρο από το Λίβανο τον όγδοο αιώνα μ.Χ. για να γλιτώσουν από τις αραβικές επιδρομές.

Οι πιο πολλοί Αρμένιοι ήρθαν στο νησί μετά τη μεγάλη σφαγή των Αρμενίων στην Τουρκία το 1915. Όλοι κατοικούν στις πόλεις και ασχολούνται με το εμπόριο. Οι κάτοικοι της Κύπρου ζούσαν αρμονικά για πολλά χρόνια, αλλά η κατάσταση άλλαξε με την τουρκική εισβολή το 1974, η οποία δημιούργησε πολλά προβλήματα στις σχέσεις των κοινοτήτων.

«Γνωρίζω το περιβάλλον μου», Γεωγραφία Δ΄ Δημοτικού Κύπρου

Ο ελληνισμός της διασποράς

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- για τους Έλληνες, που κατοικούν σε πολλά σημεία του κόσμου

Εικόνα 46.1: Η πορεία του Μ. Αλεξάνδρου

Η παραπάνω εικόνα παρουσιάζει στοιχεία για την εξάπλωση του ελληνισμού στα χρόνια του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Ας συζητήσουμε μαζί γ' αυτή την ικανότητα της ελληνικής φυλής να αναζητά το νέο και να δημιουργεί σε κάθε σημείο του πλανήτη μας.

Από την εποχή του Ιάσονα και του Μεγάλου Αλεξάνδρου οί Έλληνες αναζητούσαν νέους τόπους για να εγκατασταθούν. Εκεί ίδρυναν πόλεις, ανέπτυσαν το εμπόριο και τις τέχνες και μετέδιδαν στοιχεία του πνεύματος και του πολιτισμού τους στους γειτονικούς λαούς. Ακόμη και σήμερα, όταν οί Έλληνες εγκαθίστανται σε άλλα κράτη, αναπτύσσουν επιχειρήσεις, έχουν επιτυχημένη επιστημονική και κοινωνική σταδιοδρομία και εκπροσωπούν επάξια τη χώρα μας. Κατά την τελευταία δεκαετία, σχεδόν πέντε εκατομμύρια πατριώτες μας ζουν έξω από την πατρίδα. Αυτοί είναι οί Έλληνες της διασποράς ή οί Απόδημοί Έλληνες.

Συζητήστε μεταξύ σας σε ποιες χώρες γνωρίζετε ότι κατοικούν Έλληνες. Μιλήστε για τους συγγενείς σας που πιθανόν έχετε σε μία άλλη χώρα.